

Sekretariát Rady vlády
pro koordinaci
protidrogové politiky

Doporučení adiktologickým službám v období ukrajinské krize

K 5. dubnu 2022 bylo v ČR registrováno celkem 266 tis. příchozích z Ukrajiny (v tom přibližně 40 % žen a 40 % dětí), odhadováno je však až 350 tis. osob, které do ČR přišly v souvislosti s invazí na Ukrajinu. Prevalence problémového užívání drog na Ukrajině je odhadem 2krát vyšší než v ČR, rizikové užívání nelegálních drog na Ukrajině je spojeno zejména s injekčním užíváním podomácku vyrobených opiátů a stimulantů amfetaminového typu. Ukrajina se dlouhodobě potýká s jednou z nejzávažnějších epidemií HIV v Evropě, v dospělé populaci je 2krát více osob infikováno HIV/AIDS než v průměru v Evropě v obecné populaci, ale výskyt HIV/AIDS je až 20krát vyšší mezi nitrožilními uživateli drog. Prevalence hepatitidy C mezi lidmi užívajícími drogy injekčně na Ukrajině je kolem 50 %, přibližně 2–3krát vyšší než u nás. Vyšší je také výskyt tuberkulózy, a to jak v běžné populaci, tak mezi uživateli drog.

Vzhledem k tomu, že se lidé užívající drogy přicházející z Ukrajiny začínají postupně obracet na adiktologické služby v ČR, vydal sekretariát RVKPP následující doporučení:

- Věnujte pozornost očekávanému přílivu lidí užívajících drogy přicházejících z Ukrajiny.
- Průběžně ve zvýšené míře monitorujte situaci mezi českými i ukrajinskými klienty, aktivně vyhledávejte ukrajinské klienty a **aktivně zjišťujte informace o aktuální situaci v terénu / mezi klienty / v ubytovacích a detenčních centrech** a místech, kde bude docházet ke kumulaci ukrajinských uprchlíků. Při monitorování situace a oslovení ukrajinských klientů využívejte peer prvky.
- Informujte ukrajinské klienty o principech adiktologických služeb v ČR (např. o možnostech bezplatné péče a o možnostech anonymní péče v nízkoprahových službách), aktivně se snažte navázat ukrajinské klienty na systém adiktologických služeb v ČR. Využívejte terénní formu práce (např. mobilní týmy).
- **Informujte všechny klienty užívající drogy o infekčních onemocněních, vyšším riziku výskytu infekcí mezi ukrajinskými uživateli drog a o zvýšeném riziku přenosu infekce v případě rizikového chování.** Vytvořte pro klienty informační materiál o zvýšeném riziku přenosu infekčních onemocnění, o možnostech prevence a testování / distribuujte informační materiály jiných služeb. S distribucí vytvořených letáků dalším službám se můžete obrátit na sekretariát RVKPP a A.N.O.
- **Ve zvýšené míře nabízejte** osobám užívajícím drogy, a to jak klientům z Ukrajiny, tak běžným klientům služby, **testování na infekční nemoci (především HIV/AIDS, VHB, VHC).** Informujte osoby užívající drogy o možnostech bezplatného testování a o možnostech léčby a úhrady léčby ze zdravotního pojištění.
- Ve zvýšené míře **se zaměřte na příznaky infekce tuberkulózy (TBC) u klientů** (např. dlouhotrvající dráždivý kašel, který může být spojen s vykašláváním krve, nepříjemná bolest na

hrudi, dušnost, únava, masivní noční pocení). Při podezření odesílejte klienty na vyšetření na infekční oddělení nemocnic. Pokud můžete, využijte GeneXpert k rychlé detekci Mycobacterium tuberculosis (původce TBC) PCR testem mezi klienty. Plošné provádění PCR na detekci TBC u klientů se však nedoporučuje.

- Zabezpečte provoz a poskytování klíčových služeb a intervencí: **poskytujte substituční léčbu** a jinou farmakoterapii, **vydávejte větší množství injekčních stříkaček** (i když klient nemá odpovídající počet na výměnu) a dalšího harm reduction materiálu, **distribuuje naloxon**, **poskytujte krizovou intervenci**.
- Pokuste se navýšit kapacitu substituční léčby a zajistit tak maximální možnou dostupnost českým i ukrajinským klientům. Na Ukrajině je hlavní substituční látkou metadon, a to i v tabletové formě. V ČR je dostupnost metadonu omezená na metadonová centra v Praze a některých krajských městech. V celé ČR jsou k dispozici hromadně vyráběné léčivé přípravky (dostupné v lékárnách) na bázi buprenorfinu. Od poloviny dubna 2022 by měl být v ČR distribuován přípravek Zubsolv, který bude mít uznanou úhradu ze zdravotního pojištění a jeho preskripce není vázána na specializovaná centra.
- Využívejte možnost substituce včetně substituce buprenorfinem v souladu s odbornými doporučeními, zejména standardem pro substituční léčbu: <https://snncls.cz/standard-substitucni-lecby/>. Spolupracujte s místními AT ordinacemi a psychiatrickými ordinacemi. Substituční léčba je u závislých na opiátech/opioidech metodou první volby.
- Substituční centra mohou u konkrétních klientů konzultovat poskytování substituční léčby (zdravotnická dokumentace atd.) s Centrem pro veřejné zdraví Ministerstva zdravotnictví Ukrajiny. Kontakt: Taras Karasiichuk, t.karasiichuk@phc.org.ua, tel. +380973183061.
- **Všímejte si duševního zdraví klientů** přicházejících z Ukrajiny. Mohou se u nich vyskytovat úzkosti, strach nebo traumata. Mohou se hůře orientovat v systému služeb, mít jazykovou a kulturní bariéru. Pokuste se jim zajistit psychosociální, psychologickou, psychotherapeutickou podporu podle potřeby.
- Pokuste se posílit personální zdroje, soustřeďte se na poskytování klíčových služeb a intervencí, pokuste se zvýšit časovou dostupnost služeb.
- Vzájemně se informujte o vývoji situace, čerpejte informace z ověřených zdrojů a vzájemně sdílejte informační materiály jak pro ukrajinské, tak běžné klienty služeb.
- Hlaste průběžně jakékoliv významné změny ve vývoji situace, výskytu urgentních nebo nežádoucích situací Národnímu monitorovacímu středisku pro drogy a závislosti. Kontakt: Mgr. Pavla Chomynová, vedoucí NMS: chomynova.pavla@vlada.cz, 702 087 862
- Kontakty na pracovníky sekretariátu RVKPP:
  - Mgr. Kateřina Horáčková: horackova.katerina@vlada.cz, 720 950 062
  - Mgr. Pavla Chomynová: chomynova.pavla@vlada.cz, 702 087 862
  - Mgr. Tereza Černíková: cernikova.tereza@vlada.cz, 224 003 856
  - Sekretariát RVKPP: opk@vlada.cz, 224 003 860